

Po Jugoslaviji

Velitve so beseda, ki se sedaj prav čestokrat izgovarja v naši državi. V ustih Hrvatske seljačke stranke pomenja ta beseda željo, ki naj bi se čimprej izpolnila. Proti takojšnji izpolnitvi te želje pa stoje močne ovire. Te zapreke deloma izhajajo iz negotovosti mednarodnih razmer, ki se v sedanjem vojnem času spreminjajo in kaj rade poostrejujejo. Deloma pa so te zapreke v notranje-političnem položaju, ki prvenstveno zahteva preureditev vse države pred volitvami. O tej stvari razpravljamo v članku. Kar se pa tiče volitev, je naša stranka na stališču, da se naj razpišejo, čim prej je to mogoče in ko so predpogoji za to izpolnjeni. Naša stranka ima izmed vseh strank v Sloveniji najmanj vzroka, da bi se volitev bala. Na seji glavnega odbora JRZ v Beogradu je stranka izjavila: »V soglasju s svojimi demokratičnimi načeli želi stranka, da se volitve razpišejo in izvedejo takoj, kakor hitro bodo to dopuščale splošne politične razmere, da bi se država na ta način vrnila čim prej v normalno politično življenje in narodno predstavništvo.« Kar se tiče zakona za volitve v parlament, je bilo na tej seji ugotovljeno, da načrt volilnega zakona še ni dokončno sestavljen in še tudi ni sprejet v ministrskem svetu. Objavljeni načrt volilnega zakona ima namen opozoriti politično javnost na določbe tega važnega zakona. Vlada je pripravljena upoštevati v tem oziru vse pametne in upravičene nasvete, želje in pripombe.

Zedinjenje radikalov je dozdej še stremiljenje, ki obeta, da bo kmalu doseglo svoj dokončni uspeh. V glavnem so štiri skupine, ki so v nje razdeljeni radikali: 1. JRZ, ki je organizacija ogromne večine radikalov med Srbi; 2. glavni odbor staro-radikalov pod vodstvom Ace Stanojeviča, prijatelja rajnega radikalnega prvaka Nikole Pašića; 3. skupina pravosodnega ministra dr. Laze Markovića; 4. skupina prosvetnega ministra Bože Maksimovića. Poslednji dve skupini že politično sodelujeta z JRZ. Predvsem gre torej za zedinjenje Ace Stanojevičevih staro-radikalov z JRZ. V tej zadevi se vršijo razgovori, ki zadovoljivo napredujejo ter opravičujejo nado, da se bo uresničila zahteva pristašev radikalne stranke, da se zedinijo vse strankine skupine.

Značilni brzojavki ob triletnici pogodbe o večnem prijateljstvu z Bolgarijo. Ob triletnici pogodbe o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarijo sta izmenjala pozdravni brzojavki tudi predsednika jugoslovanske in bolgarske Zadržne zveze. Hristo Garnev, predsednik bolgarskega zadržništva, je naslovil na dr. Korošca tole brzojavko: »Ob obletnici

sklenitve jugoslovansko-bolgarske pogodbe o večnem prijateljstvu se naše misli nezadržno usmerjajo k našemu bratskemu zadržnemu sodelovanju, ki je dobilo izraza v jugoslovanski in bolgarski zadržni ustanovi. Ista ideja prijateljstva in razumevanja med obema sosedoma in bratskima ljudstvom ter miru med njima gospoduje nad tem dogodkom. Znova potrjujemo svojo vdanost našemu meddržavnemu prijateljstvu in želimo okrepiti bratske vezi v korist zadržne misli in blagostanja ter napredka obeh ljudstev.« — Predsednik Glavne zadržne zveze dr. Anton Korošec je odgovoril voditelju bolgarskega zadržništva s tole brzojavko: »Zahvaljujem se Vam v imenu jugoslovanskega zadržništva za bratske želje ob priliki triletnice pogodbe o večnem prijateljstvu med Jugoslavijo in Bolgarijo. S svoje strani gojim vročo željo, da se prijateljske vezi poglobijo in še bolj okrepe ter da bi jugoslovansko-bolgarska sloga v bodoče dosegla še lepše in plodnejše uspehe.«

Muslimani skupaj: to geslo proglašajo kot politično vodilo za vse muslimane list »Muslimanska svijest«. Dočim se muslimansko prosvetno glasilo »Gajret« zavzema za to, da bi se muslimani politično naslonili na Srbe, pa jim HSS glasilo »Hrvatski dnevnik« nujno priporoča, naj iščejo naslona pri Hrvatih. »Muslimanska svijest« pa svetuje: ne eno ne drugo, marveč muslimansko gibanje mora biti enotno brez strankarske opredeljenosti. Določena strankarska pripadnost ne sme biti nobenemu muslimanu ovira, da ne bi sodeloval v boju in delu za uresničenje muslimanskega programa, od katerega je odvisna boljša bodočnost muslimanov.

Nemci v Jugoslaviji so med seboj v razpriti. To velja predvsem za področje vzgoje in

prosvete. Vedno odločnejše se javlja odpor krščansko mislečih Nemcev proti tistim, ki gorijo za svetovni nazor nemškega narodnega socializma. Nemška Prosvetna zveza — Kulturbund imenovana — je popolnoma prešla v oblast pristašev nemškega narodnega socializma. Zadnji čas so se katoliško misleči Nemci ojunčili ter začeli borbo proti duhu, ki vlada v nemškem Kulturbundu. Njihovo glasilo »Die Donau« izjavlja: Katoliški starši, ki bodo posej šelje, da bodo njihovi otroci člani društva Kulturbunda, se bodo hudo pregrešili zoper svojo katoliško Cerkev. Pripominjamo k tej katoliški izjavi, da so podružnice nemškega Kulturbunda tudi v Sloveniji.

Za predelavo sadja dovoljeni kredit. Finančni minister je dal kmetijskemu ministru kredit petih milijonov dinarjev. Od te vsote se bodo dajale posameznim banovinom podpore za predelavo sadja. Prejele so: banovina Hrvatska za predelavo sliv, smokey in drugega sadja ter za izdelavo sadnih sokov 1,130.000 din, dunavska banovina v iste svrhe 450.000 dinarjev in dravska banovina 450.000 din.

»Nova doba«, celjsko glasilo JNS, kliče »ponižane in razžaljene«, da s tajnim glasovanjem in »zopet s pokonci glav« (JNS slovenščina!) storijo tako, kakor jim pravi pamet in srce. »Nova doba« ravna prav nespametno, če kliče »ponižane in razžaljene«. Naj se JNS glasilo spomni na to, koliko jih je JNS diktatura v Sloveniji ponižala in razžalila! Ni je sploh bilo stranke med Slovenci, ki bi bila ves slovenski narod tako poniževala in razžaljevala, kot je to storila in še vedno dela JNS. Vsi ponižani in razžaljeni bodo imeli ob volitvah priliko, da s tajnim glasovanjem izkažejo JNS zasluzeno hvalečnost.

Več narodne zavednosti!

Zavest je odlika človeške osebnosti. Žival se ne zaveda sebe in svojih dejanj. Čim bolj zaveden je kak človek in čim bolj porablja svoje sposobnosti za dobro stvar, tem več vreden je. Isto velja tudi o narodu, in to še bolj kot o posamezniku. Narod je samo masa, je samo množstvo, ako množice ne oživlja isti duh, ki izvira iz narodne zavednosti. Čim višje vrednoti kako ljudstvo svojo kri, svoje naravne lastnosti, svoj jezik, svojo vero, svoje navade in običaje, svojo kulturo in prosveto, čim bolj spoštuje samega sebe, tem večja je njegova veljava v krogu drugih narodov. Našemu narodu bodi povedano, da se mu ni treba ne bati ne sramovati njegove sorazmerne maloštevilnosti. Število ni merilo za vrednost naroda. Mali (številčno mali) na-

rodi so enakopravni in enakovredni z velikimi narodi; če je njihova moraina kakovost in prosvetna sposobnost večja kot pri tako zvanih velikih narodih, so še več vredni kot narodi-orjaki. Najsignejši dokaz za to daje svetu finski narod, ki ni mnogo večji kot naš narod. Veliko jih ni in siromašno zemljo imajo, pa se nikogar ne bojijo in svojo zemljo ljubijo bolj, kakor če bi bila — tako poje njihova narodna pesem — zlata zemlja. Iz prekipajoče narodne zavednosti izvirajoča kultura in žilavost dviga ta narod visoko nad kak narod, ki je po masi orjak. Učimo se od tega malega naroda na mrzlem severu Evrope tople ljubezni do svoje narodnosti in svoje zemlje. Z narodno zavednostjo vkoreninjeni v slovenski zemlji bomo nepremagljivi.

Redek dež

Eden na padavinah najubožnejših krajev na naši zemlji je južna Afrika, posebno dežela Bečuan, o kateri poroča neki misijonar takole v nekem amsterdamskem listu: »Povsod na svetu imajo več vode kakor pri nas v Transvaalu in Basutu.« Že angleški raziskovalci Afrike Livingstone opazuje južno Afriko kot zelo pušo in nerodovito zemljo. V Bečuanu je na podlagi pripovedovanja domačinov ugotovil, da dežuje ondi komaj vsakih dvajset let. Kadar se to zgodi, zavlada med prebivalstvom nepopisno veselje. Ljudje plešejo, se zabavajo in prireajo gostije. Prebivalci Bečuanu so zelo lahkoverni in vse njihovo življenje ter šege veljajo samo po-

V rdečem »raju« ...

Roman iz sovjetskega kmetijskega življenja

*

»Obsodil« je vzkliknil Krilov. »Tu bi se morala izreči samo ena obsodba, in sicer ta, da bi tebi, Gregor Šubin, zvezali roke in noge ter te vrgli v reko. Tako bi bilo enega krvoloka manj na zemlji.« Šubin je zardel od jeze in divje pogledal.

»Kaj si rekel?...« je zavpil besno. »Ti si upaš?!« Skočil je proti Krilovu s samokresom v roki.

»Krilov je resnico povedal« se je sedaj oglašal Olgopor.

»Molčita, psa!« je zarjul Šubin. »Kako dolgo že kradeš?«

»Lisice tvoje policije imajo slabši njuh kakor gozdne lisice,« je odgovoril Olgopor.

»Priznata tatvino?«

»Nimava kaj priznati in obžalovati. Najina prva dolžnost je, dati ženam in otrokom hrano.«

»Ki jih ti brezsrčno moriš z gladom!« je dodal Krilov.

Šubin se je ves tresel od jeze. Njegove oči so postajale krvave kakor pri divji zver, ko preži na plen.

»Nista vredna, da živita!« je siknil poln gnjeva. »In čim manj bo takih psov kakor sta vidva, tem bolje bo za republiko sovjeto.«

»Republiko trpljenja in smrti!« je pripomnil Olgopor.

»Smrti? O smrti govoriš?« se je zarežal Šubin. Dvignil je samokres, toda jetnika nista pokazala niti najmanj strahu.

»Smrt je edina gotova stvar v tej vražji republik!« je rekel Krilov.

»Vražji? Jaz ne poznam vraga!«

»Prej ali slej ga boš že spoznal!« je spet rekel Krilov.

»No, dobro! Pojdi naprej in poglej, ali v resnici je!« se je zaničljivo zasmejal Šubin.

Sprožil je in Krilov se je zvrnil s prestreljenimi možgani.

»Tudi ti pojdi za njim!«

Sledil je drugi strel. Olgopor je, zadet v srce, zakrilil s rokami in omahnil. Na tleh se je še enkrat prevrnil — potem pa nepremično obležal.

»Tovariš, dobro si jih!« je prikimal poveljnik. »Drugega nista zasluzila.«

Šubin je medtem molče stal pred trupli. Opazoval

Novice iz domačih krajev

Celjski g. opat odlikovan. Kralj je odlikoval g. celjskega opata Petra Juraka z redom sv. Save III. razreda. Naše častitke!

Duhovniške vesti. Za duhovnega svetovaleca in dekana dekanije Braslovca je imenovan g. Ivan Atelšek, župnik v Braslovcah; za dekana dekanije Gornji grad g. Alfonz Požar, dekanjski upravitelj v Rečici. — Postavljen je bil za provizorja nadžupnije Rogatec g. Rajner Ivan, kaplan istotam. — Nastavljen je bil za kaplana v Slov. Konjicah g. Škafar Ivan, izseljenski duhovnik v Nemčiji. — Upokojen je g. Čarf Mihael, župnik v Galiciji pri Celju.

Burja pritisnila našega rušilca »Ljubljano« ob skalovje tako, da se je potopil. Huda nesreča je zadela našo vojno mornarico dne 25. januarja ob petih popoldne. Rušilci »Beograd«, »Ljubljana« in »Zagreb« so se vračali ob hudi burji po manevski vožnji v pristanišče Šibenik v Dalmaciji. »Beograd« je srečno preplul najbolj nevarno ožino ob rtu pod vilo »Mojmir«. Sledila mu je »Ljubljana« in tej »Zagreb«. Na najožjem mestu je silen sunek burje pritisnil »Ljubljano« ob grebene pod morsko gladino, da so zarezale pečine ob bok ladje 20 metrov dolgo odprtino, skozi katero je vdrl v teku podluge ure toliko vode, da se je rušilec potopil, preden je priplul do plitvine. Ponesrečena ladja je nagnjena tako, da jo bo mogoče brez posebnih težav spraviti na površje z našo ladjo »Spasilac« v kakih 20—30 dneh. Nesreča je zahtevala enega mrtvega in deset lažje ranjenih. Rušilec »Ljubljana« je bila ob navzočnosti velike množice spuščena v morje lani na Vidov dan in je bila zgrajena v splitski ladjedelnici. Lani 6. oktobra je odpotovalo posebno ljubljansko odposlanstvo v Split, kjer je izročilo novemu rušilcu »Ljubljana« častno bojno zastavo.

Huda nesreča brezposelnega trgovskega pomočnika. V hlevu Terezije Marinove v Zg. Radvanju pri Mariboru so našli orožnik 35 letnega Miroslava Mariniča, brezposelnega trgovskega pomočnika, ki je ležal tamkaj brez vednosti gospodinje že nekaj dni ter sta mu zmrznili obe nogi in odpadli. Nesrečnež so prepeljali takoj v bolnišnico, Marinič je bil v zadnjem času zaposlen s sekanjem leda, kjer je ozebel ter se prehladil. Z zadnjimi močmi se je zavlekel v omenjeni hlev in tam so ga 25. januarja zjutraj po naključju našli.

Padel s strehe osem metrov globoko. Josip Tinko, 34 letni mizarški pomočnik pri Nasimbenijevi žagi v Mariboru, se je podal na

streho, da bi odstranil sneg, ki je zastiral okno. Revež je padel osem metrov globoko na cestni tlak ter obležal nezavesten. S hudimi poškodbami so ga prepeljali reševalci v bolnišnico.

Stara ženica omagala v snegu in zmrznila. 62 letna Marija Marčič se je podala s svojo sestro Fr. Gabrijan od Sv. Jurija ob Pesnici peš na Planico pri Framu. Sestri sta hoteli vzeti tamkaj v najem od posestnika Lešnika hišico. Ko sta kobacali stari ženci v visokem snegu v hrib, je prva obnemogla Frančiška Gabrijan ter ostala pri posestniku Hojniku. Prosila je sestro, naj z njo ostane v toplem zatočišču, a je ni ubogala in je nadaljevala pot v Pohorje proti Lešniku, kamor pa ni prišla. Na Planici tik šole so našli drugo jutro Marijo Maučič zmrznjeno.

Padel s strehe, ko je čistil sneg. Alojz Kralj, 45 letni posestnik iz Kukave v občini Sv. Lovrenc v Slov. goricah, je čistil sneg s strehe. Pri tem delu je padel po nesreči v globino in si je zlomil desno nogo. Ponesrečeni se je zatekel v ptujsko bolnico.

Smrt mlade žene pod kupom slame in snega. 31 letna Vladislava Poredoševa, žena posestnika in delavca v Benkovi tovarni v Murski Soboti, se je podala k velikim oslici slame na dvorišču, da bi nabrala krme za živino. Ko je vlekla slamo iz kupa, se je pod težo snega povežnila na ženo zgornja plast in jo pokopala s snegom vred pod seboj. Ker ni bilo nikogar v

Pregledni zemljevid pokrajin v Severnem morju, katere bombardirajo nemška letala iz svojih oporišč. Angleško otočje je v letalskem območju Nemčije.

bližini, da bi bil priskočil na pomoč podsuti, se je ta zadušila. Ko se je vrnil mož, je ženo zaman iskal pri sosedih, dokler je niso našli mrtve pod slamo in snegom. Smrtno ponesrečena zapušča sedemletnega fantka. Rajna je bila po rodu Poljakinja. V Mursko Soboto je prišla pred sedmimi leti s svojim možem Karlom, s katerim se je seznanila v Franciji na sezonskem delu.

Brzjavni drog ubil monterja. S postavljanjem brzjavnih drog je bil v Žirovskem vrhu na Gorenjskem zaposlen tudi 30 letni monter Anton Gladek. Nenadoma je spodrsnil dvorami drog tako nesrečno, da je podrl na tla Gladeka ter ga je poškodoval tako hudo, da je izdihnil po kratkem trpljenju.

Postni pastirski list za leto 1940 prešinja glavna in vodilna misel: rešitev je v krščanstvu. Prevz. g. knezoškof dr. Ivan Jožef Tomažič govori svojemu ljudstvu z lepo, poljudno in pristržno besedo. S kratkimi, krepkimi potezami oriše zlo, ki vlada v svetu in tudi v naši domovini. Vzrok je v tem, ker se je svet obrnil od Boga in zavrgel krščanstvo. Izraziti božji sovražniki so komunisti. Bog nas varuj teh božjih in naših sovražnikov! Božjim sovražnikom pripravljajo pot mlačni in malomarni kristjani. Rešitev je v Kristusu in Cerkvi. Kristus vlada posameznikom, vlada družinam! Božje in verske postave naj upoštevajo občinske in državne uprave, z božjimi zapovedmi naj računajo v delu in poslu kmetijstvo, obrt, trgovina in industrija. Znanost in umetnost, pouk in izobrazba, nega telesa in šport naj spoštujejo vedno veljavne božje resnice ter se naj ravna po zahtevah krščanske dostojnosti. Le na podlagi krščanskih načel bo pravilno rešeno socialno vprašanje, pa tudi narodnostna, politična in druga vprašanja, ki vznemirjajo svet, in preprečeno bo rovarjenje prevratnih sil.

Pozor na izmenjavo 50 dinarskih novcev! 50 dinarski novci imajo veljavo samo do dne 15. februarja 1940. Opozorjamo vse one, ki še držijo ta denar doma radi sedanjih resnih časov, da ga pravočasno izmenjajo, ker sicer bodo ob prihranki!

Važna zdravstvena pridobitev za Maribor. Protijetični dispanzer v Mariboru se preseli s 1. februarjem v nove prostore v Zdravstvenem domu. Prostori so pritlični in dostopni z ulice in obstojajo iz treh sob ter iz sobe za rentgen. Na Češkem izdelani rentgenski aparat je stal 50.000 din in je prirejen za pregled bolnikove notranjosti in za fotografiranje. Novi prostori in nova oprema protijetičnega dispanzerja je eden najvažnejših korakov v borbi proti jetiki, ki zahteva leto za letom v Mariboru toliko žrtev.

je sedaj eno, sedaj drugo. Videl je: Krilova, izproženega, sklenjenih rok, z rano na čelu, iz katere je curljala kri, potem Olgopora, sključenega, z rokami na prsih. Čutil je, da se je preneglil. Napačno je ravnal, da si je po nepotrebnem nakopal dve trupli, ko bi oba moža mogel spraviti v ječo v Odesi. Jetničarji bi se že pobrigali, da bi jima na tistem poplačali račun.

A take misli so ga nadlegovale samo nekaj trenutkov. Šubin ni bil človek, ki bi dolgo razpravljal s svojo vestjo. Tekom let se je že privadil zločinom. Le tega se je bal, da bi se prebivalci Balte, ki jih beda že nekaj časa sem dela trdovratne nasproti sovjetski disciplini, uprli, če bi doznali za to, v naglici izvršeno smrtno kazen. To pa bi omajalo njegov položaj, morda celo njegovo osebo postavilo v nevarnost. Najbolje bo, če se takoj reši teh neprijetnih trupel. Naj se zgrnejo nad njima Dnjestrovi valovi, ki ne izdajo nobene tajne.

»Tovariši,« se je obrnil k vojakom. »dajmo tema tatovoma rib konec, ki ga zaslužita. Dnjestrski somi ju naj požoro!«

Vojaki so prasnili v smeh. Za njih je vesela zabava, če mečejo trupla v reko. Pograbili so Krilovo truplo, zanihali z njim nekajkrat in ga vrgli v vodo. Truplo je močno pljusnilo po mirni vodni površini. Nekaj trenutkov je ostalo na vodi, potem pa se je začelo potapljati. Olgoporovo truplo pa se je takoj potopilo ko kamen.

Edina priča zločina je bila kri, ki je bila tekla iz Krilove rane. Šubin je s peakom posul krvavi prostor. Potem je naglo pogledal na nasip. Tam je bilo samo deset konj, ki sta jih dva vojaka držala za uzde.

Smrtni obsodbi torej nihče ni prisostvoval. Šubin si je oddahnil. Mirno bo lahko šel domov nadaljevati svoj obed. Njegov pogled se je za hip ustavil na košari z ribami. Potem se je obrnil h konjenikom in jim rekel:

»Tovariši, to je za vas! Zaslužili ste si dobro večerjo!«

Vojaki so se vrgli na košaro. Vsak je hotel imeti čim lepše ribe. Suvali, tolkli, odrivali so se. Šubin pa se je zabaval nad tem prizorom in bil zadovoljen ob misli, da je smrt dveh ničvrednih ribičev pripomogla desetorici konjenikov rdeče republike do dobre večerje.

Vsak konjenik je skril svoj plen, ta v torbo, oni v taško za naboje ali v plašč, ki ga je imel zvitega za sedlom.

Na dano povelje so poskakali na konje. Poveljnik je zasaknil konja na desno in zdiral ob reki. Vojaki so mu naglo sledili, po dva in dva. Kmalu so izginili za gozdičkom mladih vrb.

Šubin je ostal sam. Najprej je s škornji poteptal pesek, ki ga je bil nasul na Krilovo kri. Potem je pograbil košaro in jo zagnal v vodo. Nato se je še enkrat

skusom, kako bi v svoje suhe kraje privabil dež. Zaradi tega imajo celo navado, lenariti, kadar kažejo znaki, da se bliža deževna doba. Bojijo se namreč zameriti višjim silam, da jim ne bi podaljšale suše.

*
Ali konj sluti nesrečo?

V Renstedtu pri Magdeburgu je bil odšel kmet s konjem v kovačnico po nove podkve. Tam je bilo pet ljudi; ta je hotel imeti to, oni kaj drugega in vsi so začeli klepetati. Kovač se je pripravil, da bi konja podpoval, ko je ta nenadoma začel striti z ušesi in trdo nategovati nogo. Kmet ga je hotel pomiriti, a namesto da bi bil konj pomirjen, se je vzpel, vajeti so se pretrgale in konj je